

Foto: Erik Refner

Uddrag fra "**117 stemmer, fremmed og nært, om drømme og visioner**", Forlaget Epigraf 2012.

AT BO I EKSIL

Dina Yafasova

For nogle år siden blev jeg tvunget til at forlade mit hjemland og min familie grundet chikane og dødstrusler fra en sikkerhedstjeneste, der ikke tolererede kritik. Jeg fandt mit helle i Danmark, men først efter 173 uvisse dage bag Sandholmlejrens pigtråd, begyndende – med skæbnens ironi - med den 11. september 2001 i den mest hysteriske periode, hvor nogle politiske partier misbrugte tragedien i USA og bandt begreberne ”flygtning” og ”terrorist” sammen. Siden er der gået 10 år, og Danmarks politiske udvikling har resulteret i, at mange desværre sammenligner landet med 30’ernes Tyskland. I Tyskland blev jøder til den bestemte gruppe af mennesker, som blev udsat for statslig forfølgelse; i Danmark er det de såkaldte ikke-vestlige indvandrere – med andre ord flygtninge og dem, der bor i eksil. Derfor er det så glædeligt at se, at der alligevel er nogle kommuner, som har valgt at støtte ideen om fribyer for udenlandske forfattere, som er blevet udsat for politisk forfølgelse.

Hvorfor er det vigtigt at vise støtte til skribenterne uden for Danmark, som kæmper mod tyrannier, der måske ligger langt fra de danske grænser? Hvorfor er det vigtigt at vise, at vi er parate til at række hånden ud og forsvare disse mennesker? Problemet med eksil afspejler problemet med presse- og ytringsfrihed. Vi kan alle godt lide at snakke om menneskerettigheder og demokratier, men i virkeligheden findes der ikke mange mennesker, der er i stand til at stå imod strømmen og er i stand til at sige nej til den repressive magt, når det kommer til stykket.

Hvis vi ikke vil vise, at vi er parate til at række hånden ud til dem, der kæmper for ytringsfriheden, giver vi et farligt signal til udemokratiske regimer. Og så bliver der snart ikke nogen ytringsfrihed. Og så er der risiko for, at tyrannierne vil komme til vores egne grænser. Med andre ord er det vigtigt for alle at forstå, at når man støtter frihed uden for egne grænser, støtter man også demokratiet i sit

eget land, for verden lever som en organisme.

Der er mange vanskelige ting, der kan vente en i eksil. Selvom man endelig er et sted med ytringsfrihed, står man stadigvæk i en situation, hvor man ikke kan bruge sin ytringsfrihed. Der er familiemedlemmer og venner i hjemlandet, som kan straffes af myndighederne bare for at være din familie og dine venner. Jeg husker, at jeg i mit første år i eksil arbejdede for en kendt dansk organisation, hvor jeg var ansvarlig for medieprojekter i de tidligere sovjetiske lande, deriblandt i Usbekistan. Jeg blev nødt at gøre det meste af mit arbejde anonymt; jeg valgte at undlade at træde offentligt frem for ikke at bringe venner og slægtinge i mit hjemland i fare.

En anden ting er, at situationen for en eksilforfatter kan være meget vanskeligere end situationen for andre slags kunstnere. En musiker kan stadig bevare sin identitet i et fremmed land, fordi lyd sproget er internationalt. En maler kan også bevare sin identitet, fordi farvesproget er internationalt. En balletdanser kan bevare sin identitet, fordi kropssproget er internationalt. Kun en forfatter kan ikke bevare sin identitet, fordi det skrevne sprog er nationalt. I eksil møder man sit paradigme: I hjemlandet, hvor man kunne tale sit sprog, havde man ikke frihed til at ytre sig frit. I eksil, hvor man endelig har ytringsfrihed, kan man ikke tale. Derfor er der mange, der kan opfatte eksil som en straf. Jeg selv i begyndelsen opfattede eksil som en slags metafysisk død, fordi jeg mistede mine rødder, mit sproglige miljø, mit journalisthåndværk, mig selv; men senere forstod jeg, at jeg ikke var på vej væk fra mig selv, men på vej tilbage til mig selv. Netop tilbage til mig selv. Først i eksilet har jeg fået frihed til at tænke, ånde, tale og skrive ubesværet, dybt og først og fremmest uden frygt og uden behov for at se mig over skulderen. Eksilet har fjernet lænkerne. Jeg har lært med tiden ikke at opfatte eksil som en straf, men som et liv med og mellem to verdener.

Som den sovjetiske eksildigter og nobelpristager Josef Brodsky sagde: ”Mennesket flygter fra noget, der er værre, til noget, der er bedre. Sagen er, at man fra et tyranni kun kan forvises til et demokrati.”

Dina Yafasova (1971) *forfatter og journalist*